

Číslo: 7037/2022-2023

SPRÁVA

o výsledkoch školskej inšpekcie

vykonanej v dňoch od 01. 03. 2023 do 02. 03. 2023

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola, Tatranská Lomnica 14123, Vysoké Tatry	
Zriaďovateľ	Mesto Vysoké Tatry

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

PaedDr. Lucia Baloghová, riaditeľka školy

PaedDr. Peter Parížek, zástupca riaditeľky školy

V súlade s poverením na **tematickú inšpekciu** č. 7037/2022-2023 zo dňa 28. 02. 2023 **inšpekciu vykonali:**

PaedDr. Mária Ferencová, školská inšpektorka, ŠIC Prešov

PaedDr. Svetlana Chomjaková, školská inšpektorka, ŠIC Prešov

Mgr. Ľubomír Mitráš, školský inšpektor, ŠIC Prešov

Mgr. Ivona Staníková, školská inšpektorka, ŠIC Prešov

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Stav vzdelávania žiakov cudzincov – odídencom z Ukrajiny

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kontrolovaným subjektom bola vidiecka plnoorganizovaná základná škola s vyučovacím jazykom slovenským, ktorá vzdelávala 222 žiakov, z toho 91 žiakov na primárnom stupni vzdelávania a 131 žiakov na nižšom strednom stupni vzdelávania. K dátumu začatia školskej inšpekcie školu navštevovalo 19 žiakov odídencom, a to 10 zaradených do tried primárneho vzdelávania a 9 do tried nižšieho stredného vzdelávania. Edukáciu žiakov školy zabezpečovali 26 pedagogickí zamestnanci¹, z toho 19 učiteľov, 2 vychovávateľky, 4 pedagogické asistentky a 1 špeciálna pedagogička. Na škole pracoval podporný tím v zložení školskej špeciálnej pedagogičky, výchovnej poradkyne a pedagogických asistentov.

Štátna školská inšpekcia zadala žiakom odídencom nižšieho stredného vzdelávania dotazník zameraný na zistenie ich názoru na nové školské prostredie, na vzťahy so slovenskými spolužiakmi a na prístup vyučujúcich k nim. Z 9 žiakov odídencom nižšieho stredného vzdelávania dotazník vyplnilo 6 prítomných.

¹ Nikto zo zamestnancov školy nepochádzal z Ukrajiny, ani ukrajinský jazyk neovládal.

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Zaraďovanie žiakov odídencom do vzdelávania

Do kontrolovaného subjektu boli **prijatí** a zaraďovaní žiaci odídenci so statusom žiadateľa o dočasné útočisko. Zákonní zástupcovia žiakov po príchode na Slovensko oslovovali priamo základnú školu, ktorá deti po vybavení základných formalít bez zbytočných prietahov prijala. V aktuálnom školskom roku škola prijala všetkých žiakov odídencom, ktorých zákonní zástupcovia prejavili záujem o vzdelávanie detí, pričom žiaci boli do jednotlivých ročníkov **zaraďovaní podľa veku**.

Z celkového počtu 19 žiakov odídencom bolo v čase školskej inšpekcie 12 vzdelávaných v jednotlivých triedach príslušných ročníkov, pričom do tried boli zaradení v počte od 1 do 3 žiakov. Ďalších 7 žiakov bolo zaradených do **samostatnej triedy** so spojenými ročníkmi (3 žiaci 2. ročníka a 4 žiaci 4. ročníka). Podľa vyjadrenia riaditeľky školy samostatná trieda so žiakmi odídencomi na primárnom stupni vzdelávania bola zriadená z organizačných dôvodov. Odôvodnila to tým, že začiatkom školského roka sa v škole vzdelávalo 12 žiakov odídencom, ktorí boli zaradení do 4. ročníka. Keďže v škole bola zriadená iba jedna trieda 4. ročníka, ich zaradením do tejto triedy by bol výrazne prekročený povolený počet žiakov. Z uvedeného dôvodu riaditeľka školy vytvorila triedu s 12 žiakmi odídencomi (žiakmi 4. ročníka) a zaradila k nim 5 žiakov odídencom prijatých do 2. ročníka. V prvých mesiacoch aktuálneho školského roka však z triedy odišlo 10 žiakov a v súčasnosti ju navštevuje už len 7.

Učebný plán žiakov odídencom bol totožný s učebným plánom daného ročníka. Podľa vyjadrenia riaditeľky školy niektorí žiaci nižšieho stredného vzdelávania podobne ako v predchádzajúcom školskom roku vymeškali vysoký počet vyučovacích hodín. V 1. polroku 2022/2023 žiaci odídenci na nižšom strednom stupni vzdelávania (9 žiakov) vymeškali spolu 1453 hodín, čo je v priemere približne 161 hodín na žiaka. **Vymeškané hodiny** boli ospravedlnené rodičmi alebo lekármi pre deti a dorast. Podľa vyjadrenia triednych učiteľov časť žiakov, ktorí považujú pobyt na Slovensku za dočasný, nemajú dostatočný záujem o vzdelávanie, čo učiteľom do značnej miery sťažuje získavanie spätnej väzby o ich vedomostiach.

Aktivity školy na podporu osvojenia slovenského jazyka žiakmi odídencomi

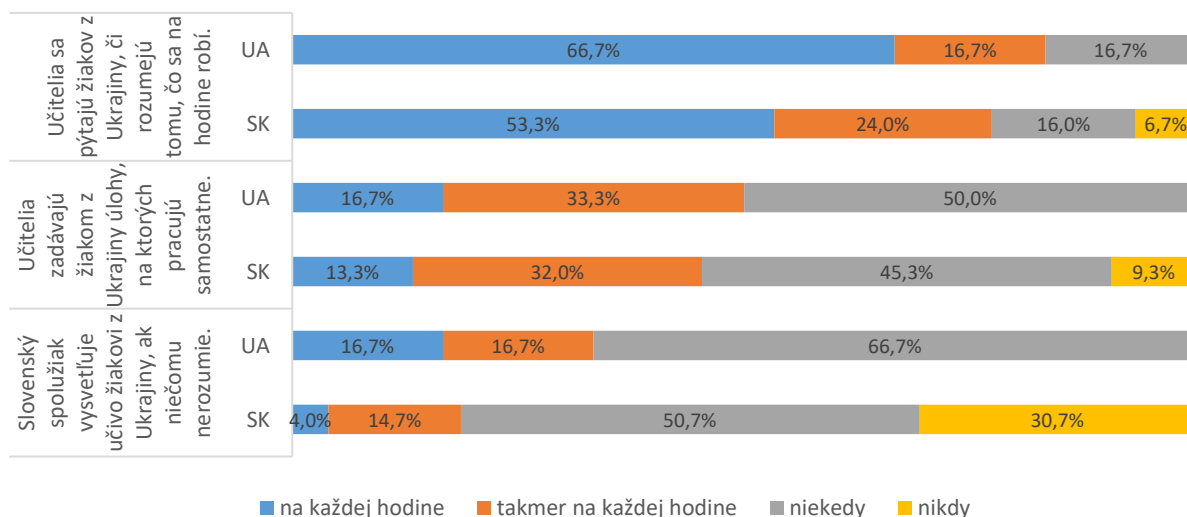
V riadenom rozhovore triedni učitelia uviedli, že škola **nestanovila jednotný postup na prekonávanie jazykovej bariéry** pri výchove a vzdelávaní žiakov odídencom. Každý vyučujúci uplatňoval na hodinách metódy a formy vyučovania podľa individuálnych schopností a potrieb žiakov odídencom, ktorých vyučoval. Triedni učitelia svoje postupy vzdelávania týchto žiakov prispôbovali individuálnym vedomostiam a zručnostiam prichádzajúcich žiakov. Škola v aktuálnom školskom roku **neorganizovala jazykový kurz štátneho jazyka**, čo riaditeľka školy odôvodnila nezáujmom žiakov. V prípade potreby a podľa záujmu žiakov odídencom vyučujúci realizovali doučovania slovenského jazyka. V 1. polroku aktuálneho školského roka škola uzatvorila zmluvu o dobrovoľníckej činnosti s učiteľom slovenského jazyka na dôchodku, ktorý pracoval v popoludňajších hodinách so žiakmi odídencomi podľa ich záujmu predovšetkým v oblasti čítania s porozumením a v oblasti rozvíjania komunikačných kompetencií žiakov v bežných životných situáciách.

Podmienky na odstránenie edukačných bariér žiakov odídencom

Podľa vyjadrenia triednych učiteľov **úroveň vedomostí a zručností** ako aj úroveň slovenského jazyka žiakov odídencom bola zisťovaná priebežne počas priameho vyučovacieho procesu, pričom časť učiteľov zisťovala úroveň vedomostí z matematiky aj vstupným preskúšaním. Učitelia sa zhodli na tom, že žiaci odídenci prichádzali do školy v rôznom rozporení a potrebovali čas na to, aby boli ochotní sa prejaviť a preukázať svoje vedomosti, a preto k nim bolo potrebné pristupovať individuálne. Väčšina triednych učiteľov uviedla, že žiaci odídenci výrazne nezaostávali vo vyučovacích predmetoch oproti slovenským žiakom, práve naopak, mali značné vedomosti z prírodovedných predmetov a väčšina aj z matematiky. Ojedinele (v 9. ročníku) sa prejavoval ich negatívny vzťah k učeniu sa anglického jazyka, aj keď sa ho v škole na Ukrajine učili a tiež menej úspešní boli pri riešení slovných matematických úloh i napriek tomu, že obsahu slovnej úlohy rozumeli. Podľa vyjadrenia triednych učiteľov výrazne aktívnejší boli v procese učenia sa žiaci, ktorých rodiny plánovali ostať na území Slovenska.

Škola nemala pre žiakov **odídencom vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací plán** na vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúra. **Z postupov a nástrojov** na prekonanie jazykovej bariéry v edukačnom procese vyučujúci realizovali predovšetkým individuálne vysvetľovanie učiva v slovenskom jazyku pomalším tempom a v menšom rozsahu. V priebehu vyučovacej hodiny sa uisťovali, či žiaci porozumeli výkladu a či pochopili pokynom na realizáciu činností, čo v dotazníku potvrdila väčšina ukrajinských žiakov aj ich slovenských spolužiakov (Graf 1). Na vyučovacích hodinách učitelia využívali aj didaktické pomôcky, a to najčastejšie rôzny obrazový materiál a v niektorých prípadoch mali žiaci možnosť používať online prekladače, prípadne slovníky v knižnej podobe. Niektorí vyučujúci pri edukácii žiakov odídencom na prekonanie jazykovej bariéry pri vysvetľovaní učiva využívali aj ruský či anglický jazyk. Pri vzdelávaní týchto žiakov boli podľa potreby vyučujúcim nápomocné aj pedagogické asistentky. Učiteľka dejepisu v rozhovore uviedla, že pravidelne pripravovala pre žiakov odídencom jazykovo zjednodušený učebný materiál v slovenskom jazyku. Väčšina vyučujúcich sa v rozhovore vyjadrila, že viedli slovenských žiakov k pomoci žiakom odídencom v rámci vyučovacích hodín (rovesnícke učenie), čo považovali za veľký prínos. Všetci ukrajinskí žiaci potvrdili vyjadrenie vyučujúcich, že slovenskí spolužiaci im často prípadne niekedy pomáhali, usmerňovali ich a vysvetľovali učebnú látku, ktorej na vyučovacej hodine neporozumeli.

Graf 1 Podpora učiteľov a spolužiakov na vyučovacích hodinách žiakom odídencom

V kontrolovanom subjekte pracoval **školský podporný tím**, a to v zložení školská špeciálna pedagogička, výchovná poradkyňa a 4 pedagogické asistentky. Počas vyučovania bola školskou špeciálnou pedagogičkou priebežne vykonávaná depistáž, ktorou neboli u žiakov odídencom zaznamenané výrazné problémy s poruchami správania či s poruchami učenia. Riaditeľka školy v rozhovore uviedla, že školská špeciálna pedagogička individuálne komunikovala s ukrajinskými žiakmi, u ktorých sa prejavovala psychická nepohoda. Jednotlivé prípady konzultovala s poradenským zariadením² a v jednom závažnejšom prípade škola so súhlasom zákonného zástupcu zabezpečila ukrajinskej žiačke individuálne stretnutie s klinickou psychologičkou.

Vyučujúci v rámci metodických orgánov vypracovali a **upravili postupy hodnotenia** žiakov odídencom. Pri hodnotení výsledkov žiakov odídencom uplatňovali klasifikáciu, no zameriavali sa predovšetkým na úroveň nadobudnutých vedomostí v príslušnom predmete a nie na ich jazykový prejav. V písomných prácach sa vyučujúci snažili ukrajinským žiakom otázky formulovať jednoduchým spôsobom a následne ich klasifikovali na základe upravenej³ percentuálnej stupnice hodnotenia. Vyučujúci slovenského jazyka a literatúry sa na zasadnutí metodického orgánu zhodli, že ukrajinskí žiaci nebudú písať slohové práce, diktáty nebudú hodnotené a zameriavať sa budú predovšetkým na rozvoj ich komunikačných zručností a čitateľskej gramotnosti. Všetci vyučujúci v rozhovore zhodne uviedli, že vo vyučovacom procese pri vzdelávaní žiakov odídencom kládli veľký dôraz na priebežné hodnotenie, motiváciu, pochvalu a povzbudenie. Riaditeľka školy v rozhovore poznamenala, že vyučujúci slovenského jazyka podľa potreby a záujmu žiakov odídencom realizovali **doučovanie** pre ukrajinských žiakov. Učiteľ chémie v rozhovore okrem iného uviedol, že v popoludňajších hodinách pomáhal ukrajinskému žiakovi s učebnou látkou z chémie, ktorú dostal online formou zo svojej domovskej ukrajinskej školy.

Aktivity na zakladanie, modelovanie a **posilňovanie vzájomných vzťahov medzi žiakmi** z Ukrajiny a ich spolužiakmi triedni učitelia realizovali prevažne v rámci triednických hodín a boli zamerané hlavne na utužovanie sociálnych vzťahov v triednom kolektíve. Niektorí žiaci prejavili záujem o krúžkovú činnosť so zameraním na športovú oblasť⁴, zúčastnili sa v spoločnosti svojich spolužiakov školských výletov a vychádzok do okolia Vysokých Tatier či boli účastníkmi environmentálnej akcie⁵. Škola žiakov zapojila aj do kultúrneho programu venovanému *Dňu matiek*, ktorého sa zúčastnili aj ich matky a staré mamy. Vyučujúci pri edukácii žiakov odídencom **nevyužívali ukrajinský jazyk**.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine vyučujúci komunikovali so žiakmi na túto tému v rámci triednických hodín či vyučovacích hodín predmetov spoločenskovedného zamerania. V rozhovoroch pripravovali žiakov na možnosť, že aj do ich triedneho kolektívu môžu prísť žiaci z tejto vojnovnej oblasti, diskutovali o spôsobe ako ich prijať, ako sa k nim správať, ako im pomôcť a ako s nimi komunikovať. Triedni učitelia v rozhovore zhodnotili vzájomné vzťahy ukrajinských a slovenských žiakov za optimálne, kedy sa ukrajinskí žiaci dokázali začleniť do triedneho kolektívu, aj keď niektorí žiaci odídencom počas prestávok sa snažili vyhľadať spoločnosť svojich krajanov z iných ročníkov. Ukrajinskí žiaci hodnotili **školské prostredie ako bezpečný priestor**, v ktorom sa im venujú empatickí a spravodliví učitelia. Väčšina z nich sa ďalej vyjadrila, že sa cítili byť súčasťou školského kolektívu a nezaznamenali, že by ich vyučujúci vynechávali zo spoločných činností (Graf 2).

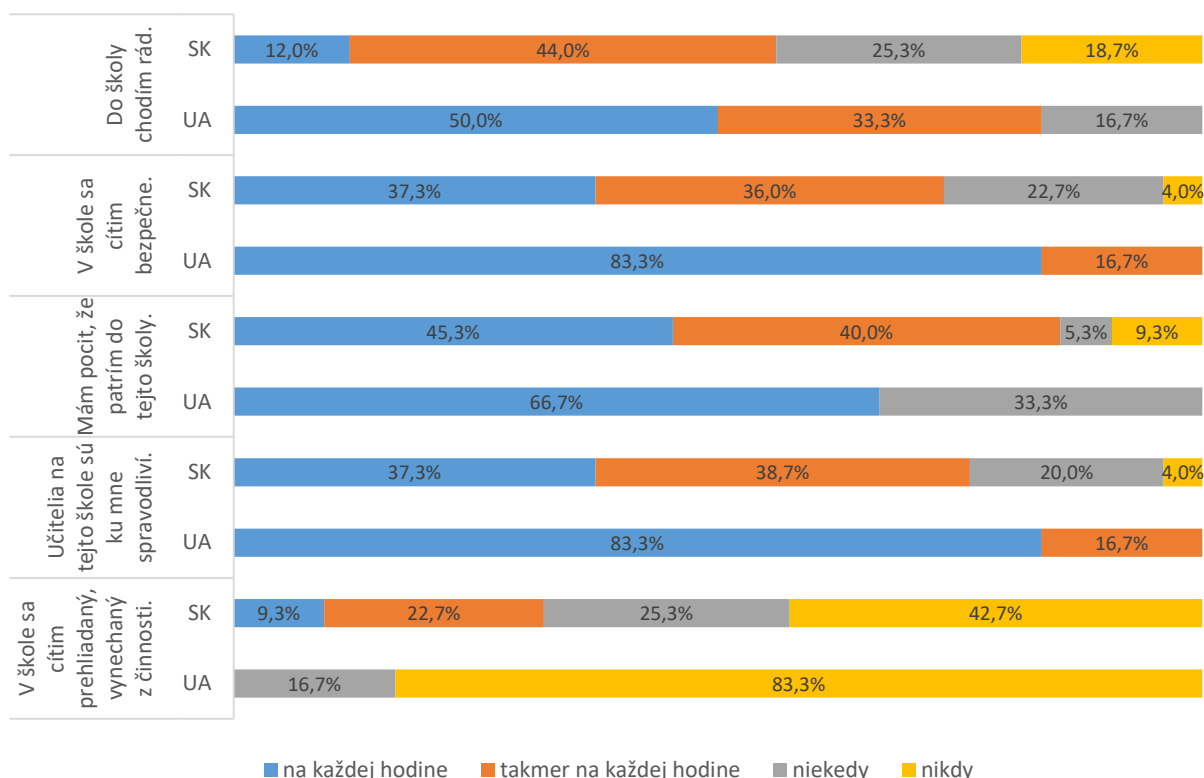
² Centrum poradenstva a prevencie v Poprade.

³ Väčšie percentuálne rozpätie jednotlivých stupňov hodnotenia.

⁴ Turistický krúžok a krúžok v behu na lyžiach.

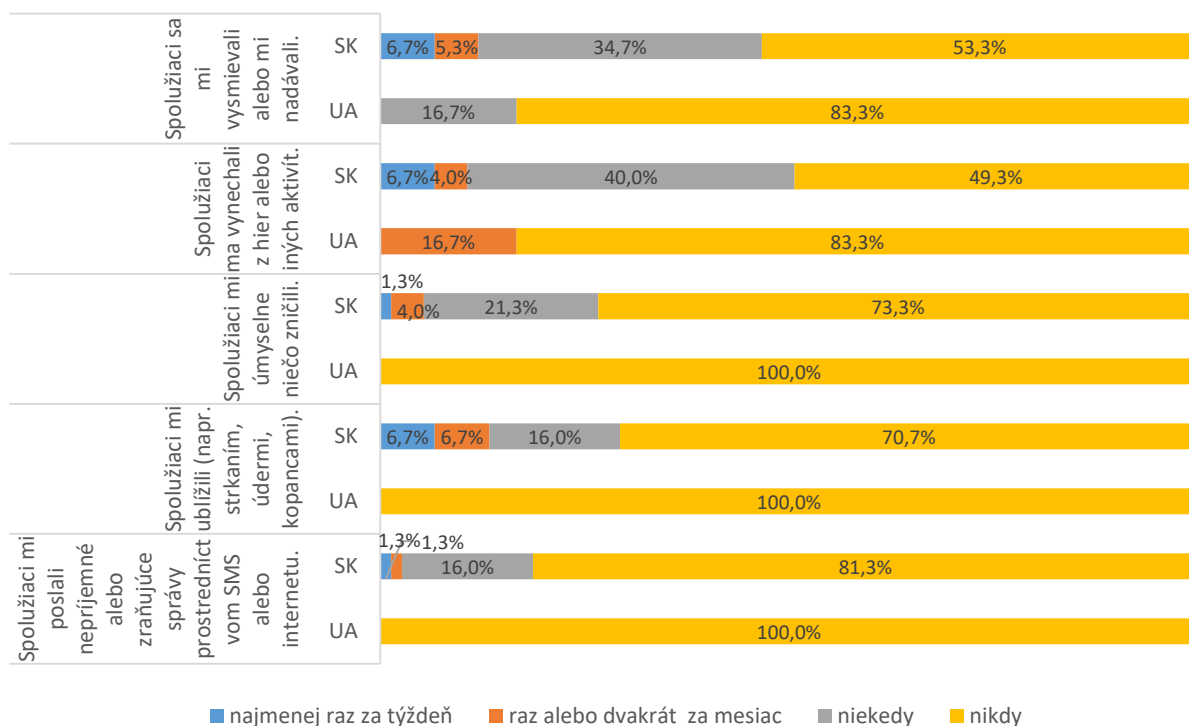
⁵ Čisté hory – zber odpadu vo Vysokých Tatrách.

Graf 2 Spolupatričnosť žiakov ku škole

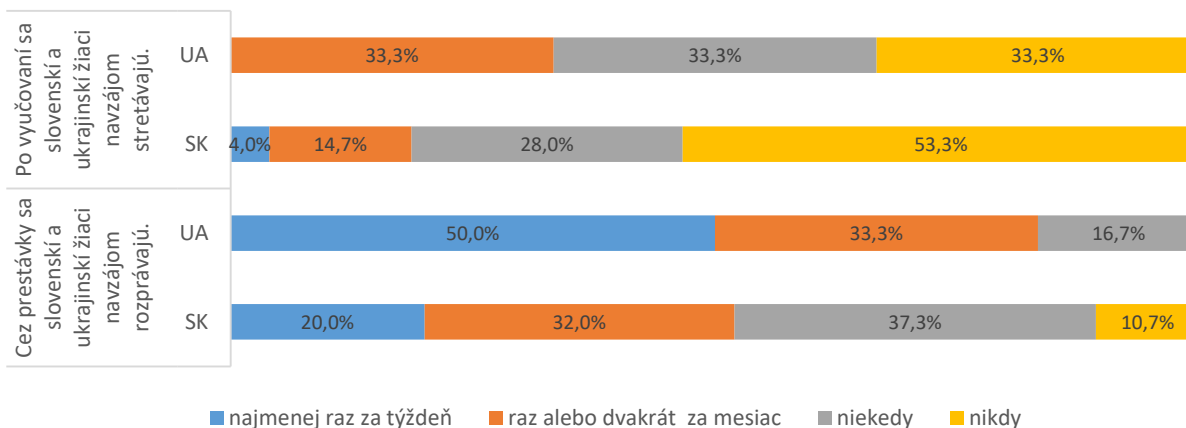
Žiaci odídenci v dotazníku zhodnotili **vzťahy so slovenskými spolužiakmi** ako optimálne a korektné, aj keď takmer pätina ukrajinských žiakov občasne zažili nepríjemné situácie spojené so zosmiešňovaním alebo nezaradením do spoločných aktivít (Graf 3).

Graf 3 Vzťahy žiakov v škole

Čas počas prestávok využívali žiaci odídenci v rôznych frekvenciách okrem iného aj na spoločné rozhovory so slovenskými spolužiakmi a viac ako dve tretiny sa pravidelne alebo občasne s nimi stretávala aj po vyučovaní (Graf 4).

Graf 4 Nadväzovanie kontaktov medzi žiakmi

Spoluprácu školy so **zákonnými zástupcami** triedni učitelia charakterizovali ako dobrú. Rodičia žiakov sa zúčastňovali rodičovských združení, konzultačných hodín, bezodkladne reagovali na školou zasielané správy a v prípade potreby na pozvanie prichádzali do školy. Vo väčšine prípadov boli však pri nadväzovaní kontaktu aktívnejší triedni učitelia, pričom časť zákonných zástupcov žiakov odídenčov 9. ročníka sa v menšej miere zaujímali o vzdelávacie výsledky žiakov, skôr iba o ich správanie a o organizačné záležitosti školy. V prvých mesiacoch bola komunikácia triednych učiteľov s rodičmi žiakov mierne sťažená pre jazykovú bariéru, ale učitelia ju dokázali aj použitím ruského a anglického jazyka prekonať. V súčasnosti je situácia lepšia, a to predovšetkým snahou rodičov komunikovať v slovenskom jazyku, v ktorom sa výrazne zlepšili. Z prítomných 6 žiakov odídenčov nižšieho stredného vzdelávania sa 4 pravidelne alebo sporadicky zúčastňovali v popoludňajších hodinách aj **online vzdelávania** s učiteľmi nachádzajúcimi sa na území Ukrajiny.

Identifikácia potrieb školy pri vzdelávaní žiakov odídenčov

Podľa názoru väčšiny triednych učiteľov **podporou pre žiakov odídenčov** by bolo podľa ich záujmu zavedenie rozširujúceho jazykového kurzu štátneho jazyka s dôrazom na praktické využitie osvojených vedomostí v slovenskom jazyku vo vyučovacích predmetoch a na efektívnu komunikáciu. Ojedinelým názorom bola aj potreba podpory prostredníctvom pedagogického asistenta a tiež doučovanie predovšetkým v oblasti čítania s porozumením. Triedni učitelia by pri výuke žiakov odídenčov privítali dvojazyčné učebné materiály pre vyučovanie jednotlivých vyučovacích predmetov, ako aj možnosť vzdelávať sa v oblasti edukácie žiakov s iným ako slovenským materinským jazykom. Riaditeľka školy by ocenila informácie o legislatívnych náležitostiach začleňovania žiakov odídenčov do vzdelávacieho procesu, ako aj poskytnutie finančných prostriedkov na odmeny pre učiteľov, ktorí túto skupinu žiakov vzdelávajú.

2 ZÁVERY

V kontrolovanom subjekte boli vytvorené vhodné, personálne aj materiálno-technické podmienky pre vzdelávanie žiakov cudzincov. Všetci žiaci boli po príchode zaradení do ročníkov podľa veku, pričom približne dve tretiny boli prerozdelení do tried príslušného ročníka k slovenským žiakom a jedna tretina bola zaradená do samostatnej triedy so spojeným 2. a 4. ročníkom. Učebný plán, ako aj obsah vzdelávania bol pri ich vzdelávaní totožný so školským vzdelávacím programom školy, pričom učivo bolo žiakom sprostredkované prostredníctvom jednoduchšie formulovaných textov v písomnej alebo verbálnej podobe v slovenskom jazyku. V niektorých prípadoch bolo vzdelávanie žiakov nižšieho stredného vzdelávania sťažené vysokým počtom vymeškaných hodín.

Škola nemala stanovený jednotný postup na prekonávanie jazykovej bariéry pri vzdelávaní žiakov odídencom. Vyučujúci postupy vzdelávania prispôbovali ich individuálnym vedomostiam a zručnostiam. V aktuálnom školskom roku škola neorganizovala jazykový kurz slovenského jazyka, čo riaditeľka školy odôvodnila ich nezáujmom. V 1. polroku aktuálneho školského roka sa žiakom podľa ich záujmu venoval v rámci dobrovoľníckej činnosti učiteľ slovenského jazyka na dôchodku a v prípade potreby tiež učiteľia formou doučovania.

Výrazné rozdiely vo vedomostiach medzi žiakmi odídencami a slovenskými žiakmi neboli podľa vyučujúcich zistené. Hodnotenie ich vedomostí bolo upravené v metodických orgánoch, pričom učiteľia brali do úvahy jazykovú bariéru týchto žiakov. Výrazná väčšina žiakov odídencom v procese vzdelávania vnímala podporu učiteľov a spolužiakov, v škole sa cítila bezpečne a všetci považovali spolužiakov za priateľských a učiteľov za spravodlivých. Vzťahy so slovenskými spolužiakmi hodnotili ako optimálne a korektné. Triedni učiteľia charakterizovali spoluprácu so zákonnými zástupcami za dobrú a jazykovú bariéru pri komunikácii s nimi za prekonateľnú bez vážnych problémov.

Ďalšou podporou pre skvalitnenie vzdelávania žiakov odídencom by podľa pedagogických zamestnancov bolo opätovné zavedenie základného a následne rozširujúceho jazykového kurzu, dostupnosť dvojjazyčných učebných materiálov pre vyučovanie jednotlivých predmetov, ako aj možnosť pre učiteľov vzdelávať sa v oblasti edukácie žiakov s iným ako slovenským materinským jazykom.

Podľa vyjadrenia triednych učiteľov a riaditeľky školy vzdelávanie žiakov odídencom bolo na škole realizované bez závažných problémov. Aktivita a snaživosť žiakov v procese vzdelávania bola však výrazne vyššia u žiakov, ktorých rodiny plánujú na území Slovenska ostať aj po ukončení vojnového konfliktu na Ukrajine. V prípadoch dočasného pobytu bol prístup žiakov, ale z časti aj zákonných zástupcov laxnejší.

Zamestnanci, ktorých sa príslušné inšpekčné zistenia týkajú, boli s výsledkami a závermi oboznámení.

OPATRENIA ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Na základe zistení a ich hodnotení uvedených v správe o výsledkoch školskej inšpekcie Štátna školská inšpekcia uplatňuje voči vedúcemu zamestnancovi kontrolovaného subjektu tieto opatrenia:

1. odporúča:

- a) realizovať základné a rozširujúce jazykové kurzy slovenského jazyka pre žiakov odídencom,
- b) nezriaďovať samostatné triedy pre žiakov odídencom.

PÍ SOMNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

1. zoznam žiakov školy
2. rozvrh hodín
3. štruktúra práce s ukrajinskými žiakmi šk. rok 2022/2023

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovila:

Školská inšpektorka: PaedDr. Mária Ferencová

Dňa: 13. 03. 2023

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

- a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Prešov:
Mgr. Ivona Staníková
- b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:
PaedDr. Lucia Baloghová

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 29. 03. 2023

v Kežmarku:

- a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Prešov:

Mgr. Ivona Staníková

- b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

PaedDr. Lucia Baloghová

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú
(vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 pracovných dní od prerokovania)

PaedDr. Lucia Baloghová, riaditeľka školy

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu:

Mgr. Ivona Staníková, školská inšpektorka

Na vedomie

Úsek inšpekčnej činnosti